

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național
editată de FUNDAȚIA „ROMÂNIA DE MÂINE”

24 IANUARIE 1859

UNIREA PRINCIPATELOR ROMÂNE

«Dorințele voastre, necesitățile voastre, drepturile voastre fac parte de astăzi
înainte din dorințele, necesitățile și drepturile societății europene.»

EDGAR QUINET
«Les Roumains»

«Scrie prințului Cuza că are toată simpatia mea și arată compatrioților dumitale
deplina mea satisfacere pentru actul politic ce au săvârșit cu patriotism, curaj și spirit.»

NAPOLEON III
(În declarația făcută lui Vasile Alecsandri)

ÎN INTERESUL ROMÂNILOR ȘI AL EUROPEI

Prof. univ. dr. Ștefan LACHE

Unirea Moldovei și Munteniei la 24 ianuarie 1859, care a marcat nașterea statului național român, se înscrie, prin însemnătatea și implicațiile sale, în seria marilor evenimente politice ale istoriei Europei moderne. Înfăptuită la numai un deceniu de la Revoluția pașoptistă, când, după expresia istoricului francez Jules Michelet, românii au așezat națiunea lor „în calendarul lumii”, Unirea celor două principate românești prin învoia alegere ca domnitor a lui Alexandru Ioan Cuza, la 5 și 24 ianuarie 1859, a constituit pe plan european un exemplu al posibilității ce o avea un popor, chiar supus unor condiții

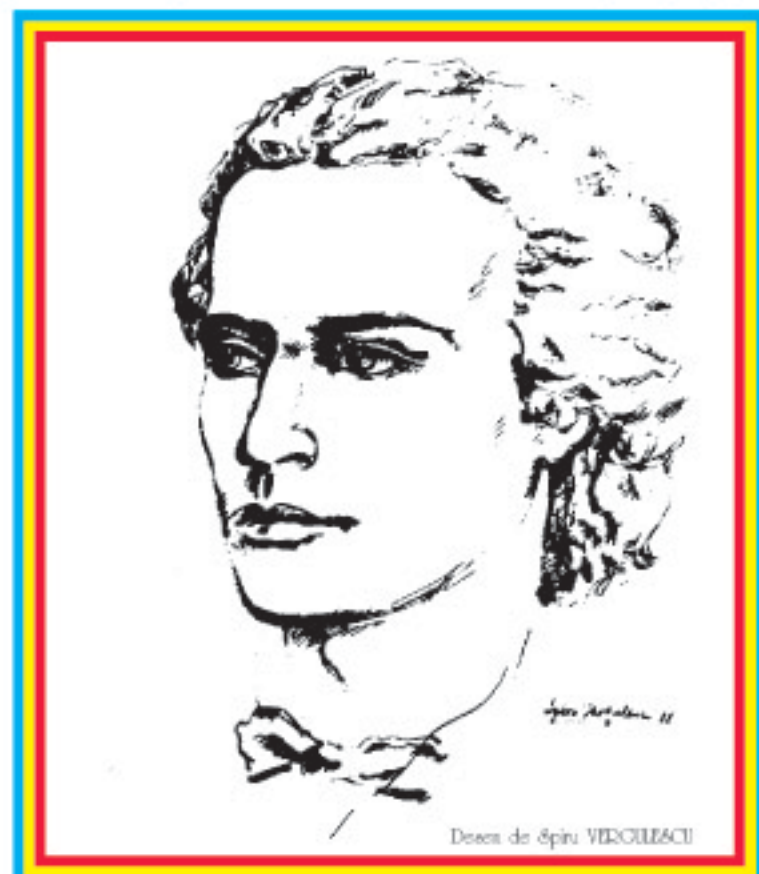
internaționale dificile, să-și realizeze obiectivele naționale. Meritul forțelor politice române - ceea ce în epocă se numea **partida națională** - este acela de a fi identificat într-un cadru extern de o mare complexitate, elementele care, dintr-un motiv sau altul, puteau favoriza procesul intern de modernizare și unificare statală, pe care și le-au apropiat și s-au bizuit pe ele, iar pe cele ostile au reușit să le depășească. Sprijinul din afară, îndeosebi cel venit din partea Franței lui Napoleon al III-lea, care susținea principiul naționalităților, a fost efectiv. În general însă, sprijinul acordat de Marile Puteri cauzei Unirii Principatelor Române a fost interesat

și însoțit de numeroase rezerve și condiționări. Dar, în cele din urmă, Europa va sancționa, nolens, volens, ceea ce românii au înfăptuit în 1859, lor le aparține decizia finală. **„Unirea - aprecia Mihail Kogălniceanu - este actul energic al întregii națiuni române”.**

Problema unirii Moldovei și Munteniei se impune atenției politicii europene o dată cu declanșarea „crizei orientale” din vara anului 1853, legată de „moștenirea” Imperiului otoman în Europa. Conflictul, cunoscut sub denumirea de Războiul Crimeii - după principalul teatru de operațiuni militare - început între Rusia și Turcia, a antrenat apoi în vâltoarea sa Marea Britanie, Franța și Sardinia.

(Continuare în pag. 6)

ANUL 2000 ANUL EMINESCU

Desen de Șpiru VERGULEZICI

DOINĂ

De la Nistru pân-la Tisa
Tot Românul plânse-ni-s-a.
Că nu mai poate străbate
De-alăta străinătate.
Din Hotin și pân-la Mare
Vin Muscalii de-a călare,
De la Mare la Hotin
Mereu calca ne-o așin.
Din Boian la Vatra-Domii
Au umplut omida cornii,
Și străinul te tot paște
De nu te mai poți cunoaște.
Șus la munte, jos pe vale
Și-au făcut dușmanii cale,
Din șotnar pân-în șăocele
Numai vaduri ca acele.
Vai de biet Român săracul
Îndărât tot dă ca racul,
Nici îi merge, nici se-ndeamnă,
Nici îi este toamna toamnă,
Nici e vara vara lui,
Și-i străin în țara lui.
De la Turmu-n Dorohoi
Curg dușmanii în puhoi
Și se-azășă pe la noi;
Și cum vin cu drum de fier
Toate cântecele pier,
Zboară păsările toate
De neagra străinătate.
Numai umbra spinului
La ușa creștinului
Își dezbracă țara sânil,
Codrul - frate cu Românul -
De secure se tot pleacă

Și izvoarele îi seacă —
Șărac în țară săracă!

Cine-au îndrăgjit străinii
Mânca-i-ar inima câinii,
Mînca-i-ar casa pustia,
Și neamul nemernic!

Ștefane Măria Ta,
Tu la Dulca nu mai sta,
Las-Archimandritului
Toată grija schitului,
Lasă grija sfîinților
În sâna părinților,
Clopotele să le tragă
Ziu-n-treagă, ncaptea-n-treagă,
Doar se-ndura Dumnezeu,
Ca să-ți mântui neamul tău!

Tu te-nalță din mormânt
Șă te aud din corn sunând
Și Moldova adunând
De-i suna din corn o dată,
Ai să-veni Moldova toată,
De-i suna de două ori,
Îți vin codri-n ajutor,
De-i suna a treia dată
Toți dușmanii or să piară
Din hotare în hotare —
Îndrăgii-ar ciortile
Și spânzurtorile!

DEZBATERE PUBLICĂ

sub egida

Institutului de Sociologie și Opinie Publică din
cadrul Fundației „România de Măine”

Starea națiunii după zece ani de tranziție. ROMÂNIA ÎNCOTRO?

Reforma fiscală și creșterea economică

Lector univ.drd. Doina LEONTE,

Facultatea de Marketing și Comerț Exterior a Universității „Spiru Haret”,
secretar general adjunct în Ministerul Finanțelor

În ultimii 10 ani o adevărată revoluție a afectat politicile fiscale din țările dezvoltate, în curs de dezvoltare și în tranziție. A fost posibilă în aceste condiții apariția unui remarcabil consens între experții în domeniul politicilor economice în ceea ce privește proiectul unui sistem fiscal eficient și stabil, capabil să asigure finanțarea sectorului public. Un câștig impresionant pentru anul 2000 îl

constituie abandonarea tradițiilor înrădăcinate și proceselor legislative, lipsite de coerență, întreprinse în regim de „avarie”, ignorând recomandările experților, în favoarea unui program de relaxare fiscală capabil să favorizeze creșterea economică. Magnitudinea reformei care a început la sfârșitul anului 1999 și se va derula, în câteva etape, pe parcursul acestui an, ne îndreptățește să afirmăm că sistemul

fiscal din România se restructurează din temelii, reasezându-se pe baze mai sănătoase.

Așa cum este bine știut, anii '80 au constituit, pentru multe țări în curs de dezvoltare, „decada pierderilor”, din punctul de vedere al dezvoltării și creșterii economice sau „decada irosită”, din punctul de vedere al înfăptuirii în mod real a reformelor economice atât de necesare. Perioada 1989-1999 o putem numi „decada pierderilor” pentru România.

(Continuare în pag. 2)

DEZBATERE PUBLICĂ

sub egida

Institutului de Sociologie și Opinie Publică
din cadrul Fundației „România de Măine”

Starea națiunii după zece ani de tranziție. ROMÂNIA ÎNCOTRO?

În cadrul dezbaterii au apărut:

• Starea națiunii după zece ani de tranziție. ROMÂNIA ÎNCOTRO?

 Articol de prof.univ.dr. Aurelian BONDREA
(Adevărul de luni, 18 octombrie 1999 și Opinia națională, nr. 258)

• Repere economice

 Articol de prof.univ.dr. Gheorghe ZAMAN,
directorul Institutului de Economie Națională
(Opinia națională, nr. 261 din 8 noiembrie 1999)

• Repere agricole

 Articol de prof.univ.dr.doc. David DAVIDESCU,
membru al Academiei Române
(Opinia națională, nr. 262 din 15 noiembrie 1999)

• Repere programatice privind agricultura

 Articol de dr.ing. Gheorghe STANCIU
(Opinia națională, nr. 262 din 15 noiembrie 1999)

• Costurile sociale și învățăminte tranziției economice

 Articol de academician Nicolae N. CONSTANTINESCU,
președintele Secției de Științe Economice, Juridice și Sociologie a
Academiei Române,
președintele Asociației Generale a Economistilor din România
(Opinia națională, nr. 263 din 22 noiembrie 1999)

• Evaluări în plan social

 Articol de prof.univ.dr. Gheorghe RĂBOACĂ
(Opinia națională, nr. 263 din 22 noiembrie 1999
și 264 din 29 noiembrie 1999)

• Etatismul, centralismul în economie blochează piața

 Convorbire cu prof.univ.dr. Constantin IONETE,
membru al Academiei Române,
director general al Institutului Național de Cercetări Economice
(Opinia națională, nr. 264 din 29 noiembrie 1999)

• Relansarea economiei nu se realizează numai prin austeritate

 Articol de prof.univ.dr. Mircea BOULESCU
(Opinia națională, nr. 265 din 6 decembrie 1999)

• Interesul național și politica externă a României

 Prof. univ. dr. Constantin VLAD,
(Opinia națională, nr. 265, din 6 decembrie 1999)

• Calitatea actului politic

 Articol de prof. univ. dr. Vasile M. CĂTUNEANU
(Opinia națională, nr. 266, din 13 decembrie 1999)

• Distorsiuni și involuții în relațiile economice externe ale României

 Prof. univ. dr. Constantin MOISUC
(Opinia națională, nr. 267)

• „Eu cred în destinul României!”

 Convorbire cu prof. univ. dr. Aureliu Emil SĂNDULESCU,
membru al Academiei Române
(Opinia națională, nr. 268)

În curând vor apărea intervențiile:

• Prof.univ.dr. Ioan GÂF-DEAC

• Lector univ. Marin COMȘA

Abonați-vă la revista „Opinia națională”!

 Costul unui abonament trimestrial
este de 8.400 lei

 Revista se poate procura prin abonament la toate
oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET,
revista se regăsește la poziția 2.256.

 De asemenea, solicitări de abonament se pot adresa redacției
cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa:
Fundația „România de Măine”, Palatul Sporturilor și Culturii,
Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont: 2511.1/rol
B.C.R., Sucursala Unirii

Reforma fiscală și creșterea economică

(Continuare din pag. 1)

Merită să ne raportăm, deci, la experiența Mexicului, de exemplu, care se afla, în 1982, în fața unui colaps de proporții, într-o situație economică deplorabilă, care necesita un efort imens, opțiuni clare și o decizie politică radicală pentru a schimba direcția în care se îndrepta economia. Prima prioritate a constituit-o însăși finanțarea publică și întărirea disciplinei fiscale. Interesant și remarcabil în experiența mexicană este faptul că reușita înregistrată în stabilizarea bugetului public s-a datorat nu doar raționalizării cheltuielilor publice, cât mai ales unei creșteri susținute a veniturilor, realizată după implementarea unei reforme majore a impozitelor în anul 1987, prin care s-a lărgit baza de impozitare și s-a aliniat legislația privind impunerea profitului la reglementările internaționale. Impozitul pe profit a scăzut de la 42% la 35%, iar impozitul pe salarii s-a redus de la 60,5% la 35%, ceea ce, surprinzător pentru avocații „austerității fiscale”, a dus la creșterea veniturilor statului, provenite din impozite și taxe, cu 1,6% din PIB încă din anul următor. Un aspect notabil este și răspunsul pieței internaționale la aceste îmbunătățiri ale climatului de afaceri din Mexic: între ianuarie 1989 și iunie 1991, această țară a primit investiții de capital în valoare de 15,4 miliarde USD, fenomen care a continuat să se amplifice și în anii următori.

Revenind la „deceniul tranziției” în zona est-europeană, se poate remarca, de asemenea, că țările care au înregistrat cele mai mari succese economice sunt tocmai acelea care s-au înseris mai devreme pe linia reformelor fiscale structurale, care implică reducerea impozitelor și eliminarea facilităților. Exemple ilustrative sunt: Polonia (impozitul pe profit datorat a fost în cota de 36% în 1998, de 34% în 1999 și va deveni 32% în anul 2000); Cehia (cota de impunere standard este de 35% din anul 1998, dar a fost redusă constant, începând cu 1992, când fusese fixată la 45% devenind 42% în 1994, 41% în 1995 și 39% în 1997); Ungaria (care reducea cota de impozitare a profiturilor companiei la 18% încă din 1996, fiind urmată în scurt timp de Slovenia, unde din 1997 se plătește impozit în cota de 25%).

În acest context regional, România a menținut neschimbată o cotă de impunere pe profiturile companiei de 38%, de-a lungul ultimilor 5 ani, și a majorat taxa pe valoarea adăugată. Mai mult decât atât, s-au introdus un șir nesfârșit de noi taxe, „contribuții la fondurile speciale”, care au sporit gradul de fiscalitate, deja ridicat, obligând agenții economici să preleveze, lunar, sume importante pentru fondurile speciale extrabugetare, gestionate de agenții guvernamentale sau structuri publice paralele cu cele bugetare, a căror creare și funcționare consumau în cele din urmă cea mai mare parte a resurselor atrase. Așa-numitele „contribuții”, calculate la cifra de afaceri sau la alte baze, de multe ori

mai largi decât profitul, impuse agenților economici, indiferent de rentabilitatea activității desfășurate, generează sau majorează pierderi la nivelul acestora. Cu toate că, exprimat procentual, impactul contribuției pare redus în raport cu cel al impozitului pe profit, având în vedere baza de calcul, în valoare absolută, sumele respective reprezentând adeseori mai mult decât obligațiile privind impozitul menționat.

Numeroasele contribuții la fondurile extrabugetare pe care agenții economici sunt obligați să le facă reprezintă o formă de fiscalitate excesivă și au constituit unul dintre principalele obstacole în înfăptuirea deplină a reformei fiscale în materia impozitului pe profit, întrucât reducerea cotei de impunere este o măsură riscantă în condițiile în care baza impozabilă (profitul agenților economici) se reduce continuu. Secătuirea surselor bugetare în favoarea celor extrabugetare, direcționate pentru scopuri limitate și cu reduse posibilități de control al utilizării, s-a reflectat în creșterea deficitului bugetar, cu consecințele de rigoare asupra asigurării cheltuielilor publice. Presiunea exercitată de sectorul public, în aceste condiții, a dus la introducerea unor noi contribuții, fenomenul având, deci, șanse sporite să proliferizeze. Influența acestora în buget este resimțită nu doar prin scăderea cuantumului impozitului pe profit datorat și virat, ci și a impozitului pe salarii, agenții economici preferând, sub presiunea generată de contribuțiile la fondurile speciale calculate la fondul de salarii, să înregistreze în contabilitate și să declare mult mai puțin decât plătesc în realitate angajaților lor.

În general, povara fiscală a fost resimțită ca insuportabilă, în condițiile descrise mai sus, accentuând tendințele evazioniste în economie și atitudinea rău-plăcută.

Măsurile de relaxare fiscală adoptate la sfârșitul anului trecut au fost mai mult decât așteptate de întreaga comunitate de afaceri din România. Ele reprezintă cel mai important pas făcut în ultimii zece ani pentru transformarea sistemului nostru fiscal într-unul mai echitabil și mai eficient. Cantonarea într-o fiscalitate excesivă și distorsionată nu putea în nici un caz rupe cercul vicios, vârtejul recesionist în care ne-am aflat în ultimii trei ani. Con tracția economică (din 1997 și până în 1999, inclusiv, am parcurs o etapă a creșterii minus, PIB-ul „crescând” sub nivelul anului 1996) ar submina în continuare veniturile fiscale, iar comprimarea cheltuielilor publice, în termeni reali, de care s-au temut autoritățile, ar fi și ea inevitabilă. Complexul pachet de acte normative adoptate în luna decembrie 1999 poate fi apreciat drept o cotitură către o nouă filosofie fiscală, potrivit căreia, guvernul va juca un rol mult mai mic în încercările sale de a conduce economia cu ajutorul instrumentelor fiscale, mărghinindu-se la a favoriza reducerea generală a fiscalității,

lărgirea investițiilor, sporirea productivității muncii și creșterea economică de ansamblu.

Politica fiscală în România, în ultimii ani, a fost caracterizată ca fiind incoerentă și instabilă, stingherind atât investițiile autohtone, cât și străine, urmare a faptului că a fost „împănată” de măsuri intervenționiste, acestea fiind abordate fie mai sistematizat, în cadrul legilor fiscale, fie, în special în ultimii ani, abordate într-o manieră haotică, respectiv în legislația specifică diferitelor domenii.

Acesta este motivul pentru care „piatra de hotar” a noii filosofii fiscale a constituit-o abrogarea facilităților fiscale, reprezentantele filosofiei „intervenționismului fiscal”, dominante în România acestui deceniu și concretizată prin adoptarea acelor măsuri derogatorii care au constituit principala sursă a ineficienței întregului sistem de impozite. În acest fel, politica fiscală a fost orientată către politici economice pe termen lung. Orice încercare de a utiliza legislația fiscală ca mijloc de sprijinire a obiectivelor de politică economică și socială pe termen scurt și mediu (obiective conjuncturale, regionale sau sectoriale), a dovedit-o din plin experiența românească, dăunează transparenței și coerenței legislației fiscale. Lista facilităților abrogate este extrem de lungă, și nu va fi, deci, prezentată exhaustiv în acest articol. Dintre considerentele pentru care acestea au fost eliminate merită, însă, menționat că:

- Măsurile derogatorii complicate legislația și influențează negativ acceptarea impozitului de către contribuabilii, care sunt adesea nevoiți să apeleze la experți și avocați pentru a-și cunoaște și a beneficia de drepturile acordate sau a-și îndeplini obligațiile;

- „Refugii” create de facilitățile acordate reprezintă, totodată, și posibilități de evaziune și evitare fiscală. Nu puține cazuri sunt acelea în care contribuabilii creează scheme de investiții pentru a exploata aceste porțițe și manipulează limbajul pentru a obține beneficiile fiscale neintenționate de legiuitor;

- Multe investiții se fac mai mult în scop fiscal, decât în scop economic, influențând negativ economia, mai ales dacă măsurile nu fac parte dintr-o reformă fiscală structurală. Aceasta deoarece investitorii sunt mai preocupați de avantajele fiscale ale investiției decât de beneficiile economice ale acesteia, lucru care costă economia prin rezultatele economice pierdute sau prost direcționate;

- Scutirile și reducerile fiscale favorizează companiile cele mai profitabile (scutirea sau reducerea este lipsită de valoare pentru o companie care nu are obligații fiscale), implicând prin aceasta un înalt grad de inutilitate.

Facilitățile de care beneficiază unii contribuabili aduc atingere și unui alt principiu al fiscalității, și anume, cel al echității fiscale care asigură tratarea similară a contribuabililor cu venituri similare.

(Continuare în pag. 3)

Dezbateri publice sub egida Institutului de Sociologie și Opinie Publică din cadrul fundației „România de Măine”

Starea națiunii după zece ani de tranziție. ROMÂNIA ÎNCOTRO?

(Continuare din pag. 2)

În plus, ele generează creșterea sarcinii fiscale pentru alte categorii de contribuabili, având în vedere că bugetul are nevoie de resurse pentru finanțarea cheltuielilor publice.

Pe termen lung, măsurile de favorizare a diferitelor grupuri sau activități, dau naștere la alocări distorsionate ale resurselor, ale forței de muncă și ale capitalului, ceea ce se materializează într-o economie mai puțin prosperă și mai puțin stabilă. Aceasta deoarece investitorii sunt mai preocupați de avantajele fiscale ale investiției decât de beneficiile ei economice, lucru care costă economia prin rezultatele economice pierdute sau prost direcționate.

Amploarea și coerența programului de relaxare fiscală, care își propune, totodată, să restructureze modul de așezare a impozitelor, poate fi corect apreciată numai dacă avem în vedere ansamblul măsurilor, dar modificările pe categorii de impozite pot fi deosebit de relevante.

În domeniul impozitului pe profit prevederile Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 217/1999 pentru modificarea și completarea Ordonanței nr. 70/1994 privind impozitul pe profit se înscriu în tendința internațională înregistrată pe linia reformei impozitului pe profit, și anume: reducerea cotei de impozit, concomitent cu o redimensionare a bazei impozabile asigurată prin delimitarea clară a veniturilor impozabile și cheltuielilor nedeductibile; acordarea unui tratament fiscal nediscriminatoriu pentru toți contribuabilii (români sau străini, privați sau de stat, din sectorul agricol sau cel industrial) prin limitarea deducerilor și facilităților fiscale.

Acest act normativ asigură, totodată, competitivitatea regimului fiscal din România în raport cu regimurile fiscale ale țărilor din Europa Centrală și de Est, în care, așa cum am arătat, atât cotele statutare, cât și cele efective, de impunere, sunt mai reduse.

Începând cu anul 2000, întreprinzătorii vor beneficia, ca urmare a aplicării OUG nr. 217/1999, de următoarele măsuri favorabile: reducerea substanțială, cu 34,2% a cotei de impunere (de la 38% la 25%), ceea ce reprezintă mai mult decât reducerea impozitului pe profit în proporție de 20% de care ar fi beneficiat, de exemplu, întreprinderile mici și mijlocii, în temeiul art. 24 din Legea nr. 133/1999 (facilitate condiționată de creșterea numărului scriptic de personal cu cel puțin 10% față de anul financiar precedent); reducerea cotei de impunere a profitului realizat din exportul produselor proprii cu 80% față de cota standard (de la 25% la 5%) și cu 86,8% față de anul 1999 (de la 38% la 5%); stimularea realizării de investiții în echipamente tehnologice și mașini de transport, prin introducerea posibilității reducerii cotei efective de impunere până la zero în anul fiscal în care se efectuează respectivele investiții și

obținerea unor credite fiscale și pentru anii următori.

Se va aplica, deci o nouă formă de stimulare a investițiilor, potrivit căreia contribuabilii care achiziționează echipamente tehnologice (mașini, utilaje și instalații de lucru) și mijloace de transport utilitare beneficiază de reducerea, din profitul impozabil aferent exercițiului financiar, a unei cote de 10% din prețul de achiziție al acestora. Această formă de stimulare fiscală a reinvestirii profitului, este simplu de aplicat și de controlat, ceea ce corespunde liniei generale pe care și-o propune actuala modificare legislativă: transparență, simplificare și administrare eficientă.

S-a preferat această formă de stimulare vechii soluții, care prevedea scutirea sau reducerea cotei de impunere pentru „profitul reinvestit”, întrucât, deși are exact același rol, și anume, acela de a ușura povara fiscală a societăților comerciale care se dezvoltă prin achiziția de active productive, nu prezintă și dezavantajele vechii soluții, foarte greu de aplicat.

Experiența a arătat că prevederile de tipul „reducerii sau scutirii pentru profitul reinvestit”, deși sună generos și au un impact psihologic deosebit, sunt complicate din punct de vedere al administrării și generează nesfârșite litigii între agenții economici și fise, litigii care sfârșesc prin a spori incertitudinea în planificarea afacerilor și, adesea, costurile, la nivelul agentului economic și al administrației deopotrivă.

S-a asigurat definirea explicită a cheltuielilor deductibile și a veniturilor neimpozabile, precum și enumerarea exhaustivă a cheltuielilor nedeductibile (integral sau limitat), pentru eliminarea tuturor aspectelor interpretabile și clarificarea acestora în lege, și nu în regulamente de aplicare. Efectele scontate sunt: simplificarea sarcinii organelor fiscale în administrarea legii și reducerea costurilor legate de aplicarea acesteia, atât la nivelul statului, cât și la nivelul contribuabililor, obligați uneori să suporte cheltuieli suplimentare, datorită interpretării eronate a unor prevederi legale, insuficient explicate.

De asemenea, s-au introdus unele prevederi referitoare la prețurile de transfer între companiile controlate în comun, de natură să confere organelor fiscale instrumente eficiente de combatere a schemelor de evitare a plății impozitelor utilizate atât de agenții economici români, cu interese în mai multe întreprinderi controlate, cât și de societățile multinaționale, prin intermediul prețurilor de transfer internaționale.

În domeniul taxei pe valoarea adăugată măsurile pe linia reformei fiscale introduse prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 215/29.12.1999, sunt: diminuarea cotei de taxă pe valoarea adăugată de la 22% la 19%, măsură menită să conducă la crearea unui cadru propice relansării economice prin disponibilizarea de resurse financiare în vederea stimulării investițiilor, eliminarea cotei reduse

de taxa pe valoarea adăugată, respectiv cota de 11%. Utilizarea mai multor cote de taxă pe valoarea adăugată a condus la un număr mare de cereri de rambursare a taxei pe valoarea adăugată, care au creat dificultăți atât organelor fiscale, cât și agenților economici. Sistemul fiscal din România nu poate face față volumului foarte mare de activitate care-l implică cererile de rambursare, fapt ce determină întârzierea efectuării rambursărilor, cu consecințe negative asupra activității agenților economici, ca urmare a imobilizării de resurse financiare, dar și a activității administrațiilor financiare, datorată imobilizării unui număr mare de personal antrenat în această activitate.

De fapt, unificarea cotelor de taxă pe valoarea adăugată prezintă numeroase avantaje:

- Diminuarea imobilizării de resurse financiare la agenții economici aflați permanent în situație de rambursare de taxă pe valoarea adăugată, urmare a practicării cotei reduse;

- Eliberarea unui număr mai mare de inspectori fiscali, ca urmare a reducerii numărului de cereri de rambursare și îndreptarea lor spre activitatea de control, în vederea combaterii evaziunii fiscale și a contrabandei;

- Creșterea eficienței și a gradului de operativitate a organelor fiscale în ceea ce privește efectuarea controlului și aprobarea rambursărilor de taxă pe valoarea adăugată pentru agenții economici care se află în această situație;

- Simplificarea legislației și prin aceasta evitarea riscului de încadrare eronată de către agenții economici a unor produse sau activități în categoria celor supuse cotei reduse de taxă pe valoarea adăugată;

- Restrângerea facilităților prin: 1) Trecerea de la scutirea de taxa pe valoarea adăugată la aplicarea cotei de 19% pentru numeroase operațiuni și activități. Restrângerea scutirilor menționate

mai sus a fost determinată de necesitatea armonizării legislației fiscale române cu prevederile Directivei a VI-a, în vederea aderării României la Uniunea Europeană;

2) Trecerea de la aplicarea cotei reduse la cota de 19%. S-a avut în vedere faptul că actualele creșteri de prețuri la principalele produse alimentare și medicamente vor fi compensate prin creșterea veniturilor reale ale populației și chiar reducerea în perspectivă a prețurilor ca urmare a măsurilor de relaxare fiscală, respectiv, reducerea impozitului pe profit, micșorarea impozitului pe salarii, prin aplicarea noilor tranșe stabilite prin impozitul pe venitul global, reducerea accizelor;

3) Trecerea de la aplicarea cotei zero la aplicarea cotei de 19% pentru prestațiile de servicii legate direct de exportul bunurilor, cu excepția celor contractate cu beneficiari din străinătate.

În domeniul accizelor, pachetul de măsuri ce urmează a se iniția în perioada imediat următoare, pe linia reformei fiscale, se structurează pe următoarele coordonate fundamentale:

1. Măsuri de reducere cu 20% a accizelor datorate bugetului de stat la alcool etilic rafinat și băuturi alcoolice spirtoase, benzine auto și motorine auto; reducerea accizelor pentru producătorii mici și mijlocii de bere; eliminarea accizelor la băuturile răcoritoare; reducerea accizelor cu 20% la cafeaua solubilă și cu peste 6% la cafeaua naturală; scăderea accizelor cu 20% la confecții din blănuri nobile.

2. Măsuri de contracarare a influențelor negative rezultate din reducerea accizelor prin lărgirea sferei de aplicare a acestui impozit: introducerea accizelor la alcoolul brut; introducerea accizelor la băuturi spirtoase, cu drept de deducere a accizelor aferente alcoolului utilizat ca materie primă; introducerea accizelor la o serie de produse petroliere, cum sunt: uleiurile pentru motoarele auto, aditivii pentru benzine, vaseline, parafine, combustibil

tip „M” și tip „P”, cu excepția consumului casnic, benzina de prima instalare de DAV, de cocsare și de piroliză; restrângerea sferei de scutire la plata accizelor (alcoolul etilic rafinat utilizat în producția de alcool sanitar).

3. Măsuri de disciplinare a agenților economici în scopul reducerii evaziunii fiscale, constând în introducerea sistemului de declarare a prețurilor minime de vânzare cu amănuntul, pentru băuturile spirtoase.

În domeniul contribuțiilor la fondurile speciale este demn de remarcat faptul că următoarea etapă, extrem de importantă, pentru succesul programului de reformă fiscală, implică revizuirea numeroaselor contribuții pe care agenții economici sunt obligați să le efectueze la fondurile speciale extrabugetare, proces aflat actualmente în plină derulare.

Evident, se speră că aplicarea acestui complex program fiscal va duce, dincolo de primele reacții controversate, de îndoieli și rezerve, de șocul prețurilor generat de unificarea TVA, la mult așteptata relansare economică și la depășirea crizei pe care o traversează în prezent România.

De fapt, cei ce vor beneficia efectiv în urma aplicării programului de reformă fiscală vor fi societățile comerciale, exportatorii, firmele care se vor re tehnologiza, băncile – pe seama unei posibile relansări a exportului, precum și firmele de audit și consultanță. Printre cei care vor fi afectați, defavorizați de aceste măsuri se înscriu societățile cu pierderi, întreprinderile mici și mijlocii, care pierd toate facilitățile obținute în anii anteriori, proprietarii care închiriază bunuri, cei care practică profesii liberale – cum ar fi avocații independenți, precum și personalul român al ambasadelor străine. Dar, dincolo de asemenea consecințe, reforma fiscală, în noua ei viziune, va constitui cu siguranță bazele unui mediu fiscal stabil în anii următori.

150 DE ANI DE LA NAȘTEREA

Sculptură de G. ANGHIEL

Sculptură de Ion GEORGESCU

Sculptură de Oscar HAN

Eminescu, personalitate de o uriașă cultură, gânditor social de o profunzime inegalată, cu o viziune asupra lumii și a vieții de orizonturi nemărginite, are, în istoria, cultura și știința românească, un loc proeminent, pe care nimeni nu îl poate revendica nici astăzi. Creația sa științifică, ca și întreaga sa creație, este marcată, în același timp, de un fierbinte patriotism și umanism, cu rădăcini adânci în realitatea vieții poporului nostru și a destinului său istoric. Aurel C. Popovici, unul din marii noștri oameni politici și sociologi, susținea că „oricât l-am admira ca poet pe Eminescu, și mai multă admirație merită ca gânditor politic”¹⁰. Iar eminența exegetică a literaturii eminesciene, acad. prof. Zoe Dumitrescu-Bușulenga considera că „... probitatea gândului și nobletea intenției, atât de covârșitoare..., intuițiile adânci, cele privitoare la unitatea românilor de pretutindeni, la independența poporului nostru, la gesturile necesare pentru conservarea a ceea ce este specific și consacrat prin legile nescrie și adânci sau prin litera și spiritul convențiilor și tratatelor, preocuparea dramatică pentru viitorul României, dragostea pentru omul de rând al poporului său, înțelegerea necesităților vitale ale acestuia și, mai cu seamă, indignarea la vederea spectacolului nepotrivirii grave între acele necesități și falsele soluții oferite de politicienii liberali, dau publicisticii eminesciene o forță inegalabilă”¹¹.

În acest cadru, gândirea socială și politică și, în special, concepția sociologică a lui Eminescu reprezintă un moment de referință în constituirea și evoluția sociologiei românești ca știință. Ca și predecesorii săi, în primul rând M.Kogălniceanu, Eminescu și-a elaborat concepția despre societate, în general, și despre societatea românească, în special, pe baza studiului extins și aprofundat al istoriei naționale, precum și pe baza observațiilor etnologice și sociologice nemijlocite.

Preocupat de situația și destinul poporului român, M.Eminescu, încă din primele sale scrieri sociale și politice, și-a pus problema identificării specificului național ca fundament necesar al determinării condițiilor adecvate pentru dezvoltarea modernă și înscrisura sa în cultura și civilizația europeană și mondială. În această privință, el afirma, de timpuriu, că veritabila cunoaștere a poporului român, realizată prin studierea lui nemijlocită, relevă „că modul de a fi și, mai ales, caracterul său este cu totul altul, absolut altul, decât acela al populațiilorlor

din omse din care se recrutează guvernele, gazetarii, deputații [...], clasa veche superioară, rea, bună, cum o fi fost, seamănă în toate cu mult mai mult poporului”; ea are „mai multă franchețe de caracter și incomparabil mai multă onestitate” și cuprinde „rămășițe de hârmicie dintr-o vreme anterioară epocii fanarioșilor”¹². Această caracterizare și-a întemeiat-o pe studiul unor materiale etnologice, însă, pentru a demonstra valabilitatea ei, Eminescu apelează și la cercetarea documentelor istorice, care o confirmă pe deplin. „Din citirea izvoarelor istorice m-am convins că, în decursul Evului Mediu, care pentru noi a înecat cu venirea fanarioșilor, n-am avut clasă de mijloc decât ca slabe începuturi și că această clasă – excepții făcând de olteni și ardeleni – e cea mai mare parte de origine străină [...] Nu e nici un pericol pentru români, aduagă Eminescu, de a-și

mijloc care produce ceva”¹³. „Neapărat că nu trebuie să rămânem popor agricol, ci trebuie să devenim și noi nație industrială măcar pentru trebuințele noastre”¹⁴, dar pentru a deveni „constituționali” și „industriali”, judeca el că se poate de corect, trebuie să depășim stadiul în care ne aflăm: semi-barbaria.

Semi-barbaria este conceptul sociologic corolar conceptelor folosite de Eminescu în teoria compensației muncii și în analiza istorică a pârâii superpuse. Este un concept care desemnează „o stare de degradare, de regres”, coruperea unui popor prin „viciile străine”¹⁵. Prin concepția asupra semi-barbariei, Eminescu este între primii critici ai raționalității formale capitaliste, potrivit căreia se putea întemeia o civilizație adevărată în Occident, în America, nu însă și în România. De ce? Pentru că „nu există o civilizație umană generală,

continuitatea lui treptată. Aceasta demonstrează că „adevăratul progres nu se poate opera decât conservând, pe de o parte, adăugând, pe de alta: o vie legătură între prezent și viitor, nu însă o serie de sărituri fără orânduială. Deci, progresul adevărat, fiind o legătură naturală între trecut și viitor, se inspiră din tradițiile trecutului, înlătură însă inovațiile improvizate și aventurile hazardoase”¹⁶.

Luarea în considerare a acestor adevăruri fundamentale presupune, între altele, a se înțelege că „libertatea fără muncă, cultura fără învățământ, organizația modernă, fără dezvoltare economică analoagă” nu sunt posibile. Că independența statului român, care n-a fost și nu este „un copil găsit, fără căpătâi și fără antecedente, ci un prinț care dormea cu sceptorul și coroana alături”, de asemenea, nu poate fi menținută, fără asigurarea stabilității societății, lichidarea

realităților naționale și nu pe „frazologie”, pentru ca noile instituții sociale să nu fie introduse cu ignorarea realităților naționale, ci să fie investite și cu „conținutul” impus de cerințele societății noastre. Deoarece este clar că progresul este „o dreaptă” și continuă dezvoltare a muncii fizice și intelectuale”, deci, o „mișcare reală”, o „înaintare științifică, bazată pe muncă” și nu un „salt verbal, peste fapte”¹⁷.

De aceea, și în ordinea politică este necesară crearea unui „sistem bazat pe spirit de adevăr și de muncă”, care să înlocuiască a mai înființa instituții, ignorând realitățile naționale, numai pentru că acestea se creează și în alte țări.

Concret, este necesară apărarea producției naționale, împotriva politicii de jaf a „străinătății”, a incompetenței, corupției și abuzurilor de tot felul. De asemenea, reformarea și dezvoltarea învățământului, clasic și real, în concordanță cu stadiul de dezvoltare a societății românești.

Realizarea unor atât de vaste și de complexe obiective este de neconceput fără participarea științei la fundamentarea și elaborarea strategiilor, programelor și acțiunilor necesare concretizării lor. Iar dintre științele chemate să își aducă contribuția la implementarea acestor obiective, sociologiei îi revin obligații aparte. Pentru că ea este cea care are menirea de a determina tipul de naționalitate rezultat din atragerea în circuitul economic a unor societăți cu o economie slab dezvoltată, structuri sociale caracterizate prin irraționalitate, care blochează autoreproducerea structurilor istorice naționale, amenințând însăși ființa națională a unor popoare.

1) A.C. Popovici, *Naționalism sau democrație, critică a civilizației moderne*, Editura Minerva, București, 1910, p.75

2) Zoe Dumitrescu-Bușulenga, *M.Eminescu, Poezii*, Editura Eminescu, București, 1984, p.30-31

3) Mihai Eminescu, *Materialuri etnologice privind în parte și pe Nicu Xenopol, criticul literar de la Pseudo-Românul*, în „*Timpu*” din 8 aprilie 1882

4) M.Eminescu, *Scrieri politice*, Craiova, Scrisul Românesc (f.a.), p. 17-18

5) Idem, p. 302

6) Ibidem, p. 111-112

7) Ibidem, p. 307

8) Ibidem, p. 308

9) M.Eminescu, *Opere, vol. XI*, Editura Academiei R.S.România, București, 1984, p. 17-18.

10) Idem, p. 18, 20

11) M.Eminescu, *Opere, vol. XI*, Editura Academiei R.S.România, București, 1984, p.8

12) Ibidem, p.6.

IDEALUL ROMÂNESC ÎN SOCIOLOGIA EMINESCIANĂ

Prof. univ. dr. Ștefan COSTEA

asimila rase tinere, de orice origine ar fi, dar un pericol mare de-a asimila rase bătrâne, cari au trecut prin o înaltă civilizație și prin mare corupție, și cari în decursul vieții lor și-au pierdut pe de-a pururea zestrea sănătății fizice și morale; [...] plebea aceasta e recrutată din Bizanț, din împărăția grecească a Răsăritului, caracterizată prin demagogie și viclenie, crimă și incest, mizerie și minciună etc.”¹⁸. Afirmând cele de mai înainte, ca și multe alte idei ale sale într-un cadru polemic, el s-a preocupat permanent de definirea termenilor cu care a operat în scrierile sale cu caracter social. Pe acest traseu a ajuns să definească și să precizeze un număr de concepte sociologice, „concepte-cheie”, care au stat la baza elaborării teoriilor sale sociologice. Între acestea se situează cele de: *popor, populațiune, rasă, clasă de mijloc, clasă veche superioară, asimilație* ș.a.

Eminescu nu este un economist fizicizat. Nu este nici un antiliberalist și nu se opune industriei și industrializării în general. El arată însă că „temelia liberalismului adevărat este o clasă de

accesibilă tuturor oamenilor în același grad și în același chip; și fiecare popor își are civilizația sa proprie, deși în ea intră o mulțime de elemente comune și altor popoare”¹⁹. Civilizația românească adevărată, constituie istoric, a fost compromisă prin împrumutul mecanic de instituții occidentale, iar starea de semi-barbarie reprezintă boala civilizației adevărate, nu o etapă în trecerea de la barbarie la civilizație. A ieși din semi-barbarie, conchide Eminescu, înseamnă a ne reconstrui societatea pe bazele istoriei naționale, adică a *clădi o civilizație proprie, românească*.

În realizarea unui astfel de ideal, un rol important îl au științele sociale și, în cadrul lor, sociologia, care respinge întemeierea societății pe „convenții” și o fundamentează pe „legi fixe, care lucrează în mod hotărât și inevitabil”.

Una din acestea este *legea progresului*, care arată că, de fapt, progresul apare ca „o dezvoltare treptată și continuă a muncii fizice și intelectuale”. Căci cine zice „progres”, nu-l poate admite decât cu legile lui naturale, cu

ingerințelor străine în treburile noastre interne, înecarea „vânătorii” după putere și după „funcții” și închiderea accesului la viața politică și în ierarhia socială a „ignoranței și ambițiilor nulităților”, la care trebuie adăugată, lichidarea demagogiei politice, practica „cumpărării” și a „vânzării” alegerilor și, în general, a „negustoriei de fraze și izvoade de făgăduinși mincinoase”²⁰.

În ordine practică el considera că noi, românii, nu ne putem propune un *ideal social* identic cu alte popoare, ci unul *specific nouă*, impus de realități economice și sociale esențiale, care ne arată că, oricum, noi nu putem să dorim a deveni o „Americă dunăreană”, nici o „Belgie a Orientului” și, în nici un caz, nu trebuie să acceptăm a deveni o „Californie a Răsăritului”, deoarece aceasta ar echivala cu a ajunge în situația de colonie a Europei agusene, care își va dirija aici capitalurile și populația „flotantă” de care dorește să scape²¹.

De pe aceste poziții teoretice, Eminescu a militat pentru programe și acțiuni politice bazate pe cunoașterea

POETULUI NOSTRU NAȚIONAL

„Dumnezeul părinților noștri să aibă îndurare de noi”

Peste două-trei zile va ieși de sub tipar *Istoria lui Mihai Vodă Viteazul* de Nicolae Bălcescu.

Se știe neobositul zel cu care acest bărbat, plin de inimă și înzestrat de natură c-o minte pătrunzătoare și c-o fantezie energică, au lucrat la istoria lui Mihai Vodă. Din sute de cărți și documente el a cules c-o adevărată avarie pentru gloria nației românești toate colorile din relații și notițe cu cari apoi au zugrăvit acea icoană măreață din care figura voievodului românesc iese în prosceniu, vitejească și mândră și vrednică de a se coborî din strălucita vișă a Basarabilor.

Limba lui Bălcescu este totodată culmea la care au ajuns românimea îndeobște de la 1560 începând și până astăzi, o limbă precum au scris-o Alecsandri, Const. Negruzzi, Donici, și care astăzi e aproape uitată și înlocuită prin „păsărească” gazetariilor. Deși Bălcescu se întemeiază pretutindenea pe izvoare și scrierea lui e rezultatul unei îndelungate și amănunțite munci, totuși munca nu se bagă nicăieri de samă, precum în icoanele maeștrilor mari nu se vede amestecul amănunțit de vâpșele și desennul îngrijit linie cu linie. O neobicită căldură sufletească, răspândită asupra scrierii întregi, topește nenumăratele nuanțe într-un singur întreg și, asemenea scriitorilor din vechime, el îi vede pe eroii săi aievea și-i aude vorbind după cum le dictează caracterul și-i ajunge mintea, încât toată descrierea persoanelor și întâmplărilor e dramatică fără ca autorul să-și fi îngăduit a întrebuinta undeva izvodiri proprie ca poezii.

Nicolae Bălcescu e dealtminte o dovadă că limba românească pe vremea lui și-nainte de dânsul era pe deplin formată și în stare să reproducă gândiri cât de înalte și simțiri cât de adânci, încât tot ce s-a făcut de atunci încolo în direcția latinizării, franțuzirii și a civilizației „pomodate” au fost curat în dauna limbii noastre.

Deși nu mai împărtășim entuziasmul cărții lui Bălcescu pentru ideile profesate azi de colegii lui dela 1848, deși ne-am încredințat cu durere că chiar aceia ce azi le reprezintă nu mai sânt pătrunși și se slujesc numai de dânsule ca de o pârghie pentru ajungerea unor interese mici, deși știm că, dacă inima lui era vie în vremea noastră, prin cartea lui ar fi trecut o suflare rece de ironic asupra piticilor care îngânau a împărtăși simțirile unei inimi pe care n-au știut-o prețui niciodată, totuși entuziasmul lui ca atare ne încălzește, căci este sincer, adevărat, energic, s-arată cu acea neșovăire de care ne minunăm în caracterele anticității.

Dumnezeu a fost îndurător și l-au luat la sine înainte de a-și vedea visul cu ochii, înainte de a vedea cum contemporanii care au copilărit împreună cu dânsul și în cercul lui de idei le-au exploatat pe acestea ca pe o marfă, cum a introdus formele goale ale Occidentului liberal, îmbrăcând cu dânsule pe niște oameni de nimic.

El s-ar spăimânta văzând cum a fost să se realizeze pe pământul nostru libertate și lumină. El ar vedea parlamente de păpuși neroade, universități la cari unii profesori nu știu nici a scrie o frază corectă, gazetari cu patru clase primare, c-un cuvânt oameni cari, văzând că n-au încotro de lipsa lor de idei, fabrică vorbe nouă, risipind vechea zidire a limbii românești, pentru a părea că tot zic ceva, pentru a simula o cultură care n-o au și-o pricepere pe care natura n-au voit să le-o deie.

Murind în Italia, sărac și părăsit, rămășițele lui dorm în pământul din care au pornit începătura neamului nostru, cenușa sa n-au sfințit pământul patriei, ci e pe veci amestecată cu aceea a sărăcimii din Palermo. Cu limbă de moarte însă și-a lăsat

ce se câștigă prin muncă. Când panglicarii politici care joacă pe funii împreună cu confrății lor din Vavilonul de la Scina se vor stinge pe rudă pe sămânță de pe fața pământului nostru, când pătura de cenușeri, leneși, fără știință și fără avere, va fi împinsă de acest popor în întunerecul ce cu drept i se cuvine, atunci abia poporul românesc își va veni în fire și va răsufla de greutatea ce apasă asupra lui, atunci va suna ceasul adevăratei libertăți.

Dar suna-va acel ceas? Oare tinerimea care astăzi își uită limba și datinele prin cafencele Parisului și care se va întoarce de acolo republicană și îmbuibată cu idei străine răsărite din alte stări de lucruri, va mai fi în stare să înțeleagă pe acest popor, a cărui limbă și istorie n-o mai știe, ale cărui trebuințe nu le înțelege, ale cărui simțiri o lasă rece? Fi-vor în stare acci tineri să înțeleagă că nimic pe acest pământ, pentru a fi priincios, nu se câștigă fără muncă îndelungată, că toate cocoșările lor de-a gata, prin intrigi de partidă și prin lingușirea deșerturilor și fărmicilor roșii, nu sânt de nici un folos pentru țară? Fi-vor destul de înțelepți ca să nu lingușească patimile mulțimei cu fraze sunătoare, ci s-o facă a vedea lămurit că munca și numai munca este izvorul libertății și a fericirii și cum că cei ce pretestează că bunurile morale și materiale se câștigă prin adunări electorale, prin discursuri de cafea și prin articole de gazetă sânt niște șarlatani cari amăgesc poporul în interesul lor și spre risipa bunestării? La întrebările acestea răspunsul e greu; ne temem chiar de a face concluzia finală.

Oare un stejar care-l rupi de la rădăcină și-l sădești în mod meșteșugit într-o grădină de lux are viitor? Oare neamul românesc, cu toată trănicia rădăcinilor, are viitor când trunchiul e rupt de întreg trecutul nostru și răsădit în mod meșteșugit în stratul unei dezvoltări cu totul străine, precum este pentru noi cea franțuzească?

Iată întrebări la care nu îndrăznim a răspunde. Dumnezeu părinților noștri să aibă îndurare de noi.

(Din colecția „Mari gazetari români”: **Eminescu**, în curs de apariție la Editura Fundației „România de Măine”)

Să sperăm ...

Nu poate decât să ne bucure faptul că cei 150 de ani de la nașterea poetului național vor fi marcați printr-un an care îi este dedicat.

Nu poate decât să ne bucure faptul că manifestările închinete celui ce a întruchipat geniul românesc nu se vor stinge în seara zilei de 15 ianuarie 2000. Nu poate decât să ne bucure faptul că în afara simpozioanelor, a spectacolelor, a expozițiilor omagiale, anul Eminescu prevede numeroase tipărituri. Să sperăm că vor fi accesibile tineretului, cărora aceste apariții trebuie să li se adreseze în primul rând, în mâinile cărora ar fi de dorit să ajungă cu prioritate. Să sperăm, de asemenea, că tot ce se va tipări, că tot ce are să se materializeze pe disc, bandă magnetică, sau peliculă va stârni discuții și dezbateri care să nu țină seama de locul autorilor în algoritmul politic, ci de valoarea cărților, edițiilor, studiilor, filmelor, expozițiilor. Și mai ales, că se va avea în vedere opera lui Eminescu văzută în perspectiva permanenței și nu vor fi eludate acele aspecte care jenează astăzi pe cei care s-ar putea simți vizați de o critică rostită cu mai bine de un secol în urmă, de acele adevăruri cutremurătoare spuse cu sinceritatea, neînfricarea, pasiunea ce destramă imaginea edenică aruncată asupra unui trecut pe care îl vrem cât mai imaculat cu putință. Și pe care Eminescu, acest spirit de o luciditate fără fisură l-a văzut așa cum a fost strângând din toată durerea sufletului său cinstit indignarea în fața unei alcătuirii sociale în care cei care munceau, țărani, n-aveau practic nimic și duceau o viață mizerabilă, pe când o clasă bugetivoră, o liotă de intermediari se răsătau în luxul pe care cel dintâi l-a denunțat ca pe una din tarele societății noastre. Pentru că trebuie să recunoaștem lectura operei lui Eminescu, a operei sale publicitare care e una cu cea poetică prin ideile sale directoare a fost, este și va fi una mustrătoare, care naște procese de conștiință, care incomodează, care creează neliniști. Lectura operei lui Eminescu ne face să ieșim din conformismul imaginilor confecționate pentru circumstanțe, din locurile comune vehiculate la răspântiile electorale. A-l comemora pe Eminescu, nu înseamnă doar a imagina manifestări fastuoase, mediatizate cu tenacitate și cu emfază, ci impune o meditație asupra adevărilor rostite de el care după atâtea și atâtea decenii nu au devenit caduce, nu aparțin doar istoriei, ci ies la iveală cu o cutremurătoare actualitate.

Fără îndoială, ne bucurăm că în vremurile pe care le trăim cu atâtea asprime, în vremurile când idealul național este suspectat mereu de naționalism și blamat ca atare, când afirmarea demnității

naționale este privită ca o idee retrogradă merită să ne întârzie intrarea în Europa, când cultul valorilor naționale este considerat o expresie a mitologiei vechiului regim, când demitizarea a luat proporțiile unei ofensive organizate, dirijate, încurajate, iar reacția împotriva ei este taxată de aceleași foruri oficiale cu termeni înjositori, persiflanți, care nu aparțin în nici un fel ariei dezbaterii științifice. Eminescu va fi comemorat după cuviință. Eminescu, cel care a avut viziunea mitologiei naționale și a statomicit-o cu incandescența geniului său în structurile esențiale, definitorii. Să înțelegem oare că anul Eminescu reprezintă și expresia unei „conștiințe vinovate” față de ofensiva antinațională pe care oficialitatea în cel mai fericit caz a tolerat-o.

Va însemna oare **Anul Eminescu** și o altă atitudine în ceea ce îl privește pe Eminescu? Vor continua programele analitice ale școlilor să renunțe la capodoperele sale, pe motivul invocat de nu știu ce inspector, că se evită prin aceste succese eliminări supra-încărcarea elevilor?

Vom avea manuale de istorie în care citatele din Eminescu să inoculeze elevilor imaginea unui publicist antisemit și conservator? Vom discuta cu calm, într-o atmosferă civilizată, științifică opera și fața înaintașilor și nu vom recurge la argumentele menite să pună la zid și să nu mai permită nici o ripostă cum sunt cele legate de „Cântarea României” sau de „mitologia ceaștistă”? Mai ales acum, când „Cântarea României” nu mai aparține unui trecut hulit, ci este însușită de prezentul ce se desfășoară în fața ochilor noștri, cu toată recuzita costumelor naționale, cu toate declarațiile „pe linie” și cu nelipsita prezentă a „țaranului național”.

Să sperăm că **Anul Eminescu** va însemna o schimbare de mentalitate în ceea ce privește nu numai ofensiva împotriva celui care având – cum spuneam – geniala revelație a mitologiei naționale a devenit el însuși o componentă majoră a ei, dar și o modificare esențială a opticii privitoare la mitologia noastră care n-a aparținut unui regim sau altul, unei orânduiri sau alta, unui partid sau altul, unui conducător vremelnic sau altul, ci s-a păstrat dincolo de toate persoanele și toate schimbările, nealterată în conștiința națională. Și s-a păstrat datorită operelor nemuritoare semnate de marii noștri creatori, Eminescu în primul rând.

Anul Eminescu va fi un etalon dacă ceea ce se va împlini acum se va răsfrânge asupra întregii culturi naționale, dacă asemenea programe nu vor avea în vedere numai momente aniversare, ci se vor transforma în permanențe ce vor viza toate valorile culturale românești.

Valeriu RĂPEANU

24 IANUARIE 1859

UNIREA PRINCIPATELOR ROMÂNE

(Continuare din pag. 1)

Principatele vor fi implicate direct în război; în iunie 1853, ele sunt ocupate de armatele țariste. Campania de la Dunărea de Jos a durat până în vara anului 1854, când în urma retragerii trupelor rusești, Moldova și Muntenia ajung sub ocupația armatelor austriece. Austria, opunându-se expansiunii ruse în Sud-Estul Continentului, urmărea și ea, profitând de noul război european, să anexeze Principatele române.

În această conjunctură, fruntașii politici români își concentrează eforturile, desfășurând o intensă activitate în țară și peste hotare, pentru înfăptuirea protectoratului țarist și formarea statului român modern prin unirea, într-o primă etapă, a Moldovei și Munteniei. Un memoriu adresat de Ion C. Brătianu împăratului Napoleon al III-lea, în 1853, demonstrează însemnătatea europeană a națiunii române și necesitatea reintegrării ei într-un singur stat. Se argumenta că românii au avut o existență politică neîntreruptă pe ambele maluri ale Dunării, dar limitată, un anume timp, numai la Moldova și Muntenia.

În total – arăta I. C. Brătianu – existau atunci 12 milioane de români, care vorbeau aceeași limbă, aveau aceleași obiceiuri, locuind una din zonele cele mai bogate ale Orientului european, cu o poziție geografică – strategică deosebită la Gurile Dunării, un element de cultură și civilizație în această parte a Europei. Ei, românii, nutreau idealul unității lor politice, într-un singur stat, dar acesta era un obiectiv mai greu de atins în acele împrejurări. De aceea, misiunea lor cea mai urgentă era Unirea celor două Principate, de care depindea, în mare măsură, pacea Orientului.

Franța și Napoleon al III-lea, arăta Brătianu, nu puteau să nu susțină formarea la porțile Orientului a unui stat puternic al unui popor prieten prin tradiție și interes poporului francez. Tot în 1853, Cezar Bolliac publica în revista „Republica română”, editată la Bruxelles, un articol semnificativ intitulat **Unitatea României**, referindu-se la armonia teritoriului românesc, încadrat de hotare naturale, sublinia: „Nimic nu lipsește României decât să redobândească unitatea politică ce a avut în multe rânduri și a cărei idee nu i-a lipsit niciodată; unitatea economică, precum o are pe cea fizică, și pacea din partea tiranilor străini geloși de frumusețile ei”.

Pentru a fi și mai convingător, Bolliac preciza că ideea unității românilor a fost o permanență istorică și o preocupare statornică a oricărui român, indiferent de rangul social și capacitatea intelectuală. Ea nu este niciodată numai o emanație intelectuală, a câtorva români, ci un sentiment național unanim prezent în toate teritoriile locuite de români. Ideea unității naționale este în directă continuare cu cea a Unității de neam.

Vasile Alecsandri înființa la Iași, în 1855, revista „România literară”, iar Mihail Kogălniceanu „Steaua Dunării”, publicație apreciată de „Gazeta Transilvaniei” ca jurnal al Unirii Principatelor. Domnitorul Munteniei, Barbu Știrbei, manifesta o atitudine favorabilă față de mișcarea unionistă, iar Grigore Al. Ghica, domnitorul Moldovei, trimitea memorii reprezentanților Marilor Puteri, susținând Unirea Principatelor. O excepțională activitate au desfășurat în plan extern emigranții revoluționari români în Franța, Marea Britanie, Belgia și alte țări, până în vara anului 1857, când revin acasă. Ei au acționat pe lângă guverne și parlamente, au prezentat memorii și au promovat interpellări, au pregătit, mai ales, cercurile

politice europene și opinia publică, cu apropiata constituire a unei Români.

Memoriilor li s-au adăugat broșuri, ziare și diferite publicații, editate și unele și altele cu sacrificii materiale deosebite și beneficiind de concursul unor prieteni de seamă ai românilor, personalități remarcabile ale vieții publice și culturale europene: Jules Michelet, Edgar Quinet, Jean Uvicini, Paul Bataillard, Nicolai Cernășevski, Victor Place, Jean A. Vaillant, Vegezzi Ruscalla, Léon Plée ș. a. Răspunzând unor scrisori comune ce-i erau adresate de români, Edgar Quinet îi încuraja, spunând că lupta lor se bucură de sprijinul Europei: „Problema voastră – sublinia istoricul francez – a devenit o problemă de interes și de onoare pentru Europa. Va fi o Românie sau nu va fi nici onoare, nici libertate, nici garanții, nici credință de nici un fel în Europa, și în acest caz încă soarta voastră va fi egală cu a tuturor celorlalți”.

Într-o asemenea stare de spirit s-au derulat tratativele menite să pună capăt

ambelor țări într-un singur stat. Diplomația franceză privea Unirea Principatelor Române ca o combinație menită să le sustragă unei influențe exclusive și ca o barieră naturală în fața încercărilor de amenințare a „integrității” Imperiului otoman și implicit, a „echilibrului european”. Propunerea franceză scotea în evidență că Unirea Principatelor se întemeia pe identitatea lingvistică, de legi și de interese, că era unanim dorită de români. Se avansa, de asemenea, ideea unei domnii ereditare cu prinț indigen „sau, mai bine”, cu unul ales dintr-o familie domnitoare europeană. Rusia nici nu voia să audă mai ales de condiția de la punctul al treilea referitor la Marea Neagră și Conferința de la Viena se încheie fără nici un rezultat. După căderea Sevastopolului în mâinile forțelor aliate în urma unui lung asediu (octombrie 1854-septembrie 1855), la care fusese supus de către trupele anglo-franco-turco-sarde, Rusia începe să cedeze în fața învingătorilor. A fost posibilă astfel

Proclamarea Unirii Munteniei cu Moldova (24 ianuarie 1859)

„întemeindu-se mai ales pe folosul ei și pe nevoia de a se lua în serioasă luare-aminte dorințele populațiilor, de care e totdeauna bine a se ține seamă”.

În același sens, se pronunță primul ministru al Sardiniei (Piemontului), Camille-Benso, conte de Cavour care observa, în plus, că Unirea Principatelor era preconizată încă de Regulamentele Organice, instituite după Pacea de la Adrianopol din 14 septembrie 1829. Șeful delegațiilor ruse, cneazul Alexis Orlov, susținând unirea, preciza că „*gvernul său, dându-și seama de nevoile și dorințele ambelor principate, sprijină proiectul de unire, ca unul ce ar trebui să ajute la propășirea celor două provincii*”. Istoricul A.D. Xenopol arată că adeviziunea Rusiei la ideea Unirii Principatelor ascundea gândul acesteia de a le putea înghiți cândva „dintr-o singură îmbucătură”. De aceea diplomația țarului păstra tăcere în privința prințului străin, sperând ca acesta să fie un membru al familiei imperiale ruse. Dar, românii îi cunoșteau bine pe ruși, încă de la 1812, când anexaseră Basarabia, aplicând în relațiile cu ei dictonul: „*Timeo Danaos et dona ferentes*” (Mă tem de greci chiar daruri aducându).

Austria și Turcia s-au împotrivit cu vehemență unirii, reprezentanții lor au invocat, între alte argumente, că românii, mai ales moldovenii, nu doresc cătuși de puțin Unirea. Contele de Buol-Schauenstein, președintele Consiliului Ministerial al Austriei susținea că: deși nu este împuternicit a discuta chestiunea, totuși crede că nimic nu ar îndreptăți unirea celor două provincii. Populațiile n-au fost consultate și, dacă se ia în seamă prețul pe care îl pune fiecare colectivitate de oameni pe autonomia sa, „se poate declara a priori că moldovenii și muntenii doresc înainte de toate a păstra așezămintele lor locale și despărțite”. Dezvăluind esența concepției sale, diplomatul vienez susținea că: „naționalitatea nu este un motiv de a transforma configurația politică existentă a unui stat”.

Întrucât organizarea Principatelor urma să se facă printr-un act separat, iar cele două mari puteri separatiste nu contestau dreptul, ci voința lor de a se uni, s-a convenit asupra consultării românilor printr-un plebiscit. „Astfel, Austria și Turcia – scrie istoricul american T.W. Riker – își frâneră armele în propriile lor mâini”. Negocierile s-au încheiat la 30 martie 1856, când s-a iscălit Tratatul de pace care, în „problema românească” prevedea: desființarea protectoratului Rusiei și înlocuirea lui cu garanția colectivă a celor 7 puteri europene semnatare; păstrarea suzeranității Turciei asupra Principatelor Dunărene, cum erau denumite în tratate, cu obligația de a respecta „o administrație independentă și națională, cu și deplina libertate a culturii, a legislației, a comerțului și navigației”; îndepărtarea Rusiei de la Gurile Dunării prin reunirea la Moldova a părții de sud a Basarabiei – județele Cahul, Bolgrad și Ismail, a Deltei Dunării și a Insulei Șerpilor.

Principatele Dunărene puteau avea o armată națională organizată în scopul menținerii securității interne și al asigurării securității frontierelor. În cazul că liniștea internă a Principatelor era amenințată sau compromisă, Turcia nu mai putea recurge la intervenție militară fără un acord prealabil cu celelalte Puteri. Cu privire la consultarea voinței

românilor, s-a stabilit ca aceasta să se facă prin intermediul unor așa-numite **divane** ad-hoc – una în Moldova și alta în Muntenia – „chemate să exprime dorințele populațiilor referitoare la organizarea definitivă a Principatelor” și alcătuite „în așa fel încât să constituie reprezentarea cea mai exactă a intereselor tuturor claselor societății”.

Se iniția astfel, un experiment nefolosit încă în istoria politică a Europei moderne: posibilitatea oficială de a se îngădui unui popor, tuturor păturilor sale sociale, să se pronunțe, liber, asupra propriului său destin politic. „Este un fapt unic și neașteptat în zilele noastre – sublinia Dimitrie Brătianu îndată după încheierea lucrărilor Congresului – ca mai multe puteri să consulte împreună un popor, un popor mai cu seamă a cărui suveranitate a fost de atâtea ori nerecunoscută, asupra organizației politice și sociale ce va voi să-și dea el însuși”. Depindea acum de inteligența și patriotismul românilor, precumpănitor de elita sa conducătoare, dacă acest test cu totul nou va duce la libertate și unire sau la dezbinarea și revenirea la starea de protectorat străin.

Tratatul de pace de la Paris nu soluționa marea deziderat al unirii Principatelor Dunărene, dar o făcea posibilă, oferind un cadru prielnic de împlinire. Un cadru care n-a fost deloc idilic. Austria și Turcia au continuat să se împotrivescă Unirii, concentrându-și atenția în Moldova, unde au reușit să-l atragă de partea lor pe cămăcamaul (locșior de domn) N. Văgariș. Campania pentru alegerea deputaților în adunarea ad-hoc a Moldovei a fost viciată de persecuții și ingerințe, culminând cu falsificarea listelor electorale. Valul de proteste din interior și din străinătate față de încălcarea prevederilor Tratatului de la Paris i s-a adăugat atitudinea Puterilor favorabile Unirii, ceea ce a dus la tensionarea relațiilor internaționale, prefigurându-se chiar un nou conflict militar. Nu s-a ajuns aici datorită compromisului încheiat la Osborne, în insula Wight, la 6 august 1857 între Napoleon al III-lea și regina Victoria a Marii Britanii. Saverana britanică s-a angajat să-l determine pe sultanul otoman să analizeze alegerile trucate și să dispună organizarea de noi alegeri, libere și corecte; în schimb, împăratul francez făcea mari concesii puterilor separatiste.

Noile alegeri, atât din Moldova, cât și cele din Muntenia aveau să dea pe deplin câștig de cauză mișcării unioniste. Cele două **adunări ad-hoc**, întrunite la Iași și la București, au adoptat „dorzințe fundamentale care reliefau nu numai adeviziunea la Unirea Principatelor, ci și hotărârea de înfăptuire a unui stat liber, înzestrat cu instituții moderne, democratice: unirea Moldovei și Munteniei într-un singur stat cu numele de România; prinț străin cu moștenirea tronului ales dintr-o familie domnitoare europeană; autonomia și garantarea drepturilor internaționale ale țării stipulate în vechile capitulații încheiate cu Poarta otomană; neutralitatea teritoriului român; guvern constituțional reprezentativ și adunare legiuitoare, întocmită pe o bază electorală largă, încât să reprezinte interesele generale ale poporului român. Toate acestea sub garanția colectivă a Puterilor semnatare ale Tratatului de la Paris.

(Continuare în pag. 7)

Ceremonia inaugurală a Divanului ad-hoc al Munteniei (Litografie de Carol Pop de Sathmary 1857)

Țărani deputați în Divanul ad-hoc al Moldovei (1857)

Războiului Crimeii și care au adus „problema românească” în prim planul agendei diplomației europene. Negocierile au fost îndelungate și dificile. La reuniunea preliminară de la Viena, din martie 1855, Marea Britanie, Franța, Austria și Turcia au cerut Rusiei să accepte condițiile cunoscute în istoria diplomației sub numele de **cele patru puncte**, și anume: încetarea protectoratului țarist asupra Moldovei, Munteniei și Serbiei și înlocuirea lui cu o garanție colectivă a Marilor Puteri; libertatea navigației pe Dunăre; revizuirea Convenției Strămtorilor din 1841 în sensul limitării puterii rusești în Marea Neagră; renunțarea de către Rusia la protectoratul asupra coreligionarilor din Imperiul otoman. Delegatul Franței, baronul François-Adolphe de Bourqueney a introdus la masa tratativelor ideea unirii Moldovei și Munteniei menționând că nu voia să excludă posibilitatea reunirii, în viitor, a

reluarea negocierilor în cadrul Congresului de pace de la Paris, din februarie-martie 1856. La lucrările acestui congres au luat parte Franța, Marea Britanie, Austria, Turcia și Rusia, precum și Sardinia (Piemontul) și Prusia care nu fuseseră admise la negocierile preliminare vieneze. La ședința din 8 martie 1856, președintele Congresului, contele Colonna Walewski, reluând propunerea franceză anterioară, declara: „*Înainte de a atinge chestiunea organizării Principatelor este de cercetat dacă ele trebuie să rămână separate și dacă nu ar fi interesul acestor țări, cât și al Europei, ca ele să se întrunească în una singură*”. Unirea Principatelor Române – sublinia ministrul de externe al Franței – răspundea pe deplin acestor interese și unor necesități identificate cu luare aminte și solicită: „Congresul ar trebui să o primească și să o proclame”. Lordul Clarendon susținea propunerea franceză privind Unirea,

Sesiunea solemnă a Academiei Române

ETERNITATEA MODELULUI EMINESCIAN

Anul 2000 ca an consacrat lui Eminescu, cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la nașterea poetului nostru național, a debutat strălucit și plin de învățăminte printr-o Sesiune solemnă a Academiei Române. A debutat strălucit mai întâi grație componenței acestei adunări memorabile: aici s-au reunit nemuritorii consacrați ai literelor și științei românești, președintele țării, membri ai guvernului în frunte cu primul ministru, conducători ai partidelor de la guvernare, dar și ai celor din opoziție, capi ai cultelor din România, în frunte cu Patriarhul Teoctist, cercetători ai mitului eminescian și contestatari ai acestuia, studenți și elevi, reprezentanți ai opiniei publice în cea mai largă și întâmplătoare diversitate. Și a debutat plin de învățăminte întrucât întreaga această adunare, sub autoritatea tutelă a creației eminesciene, a fost înobilată cu cea mai caldă solidaritate și nevoie acută de conlucrare. Cel puțin sub cupola Academiei, miracolul eminescian a reușit astfel să îmblânzească toate patimile politice, să atenueze toate contradicțiile și să le convertească în moneda forte a solidarității naționale – deziderat năzuit de cel puțin zece ani în România.

Deși lipsită de accente polemice, Sesiunea solemnă a Academiei Române, prin substanța adevă-

rurilor puse în valoare, a spulberat, pur și simplu, toate blasfemiile rostite sau scrise în ultima vreme la adresa creației și vieții lui Eminescu. Însăși resurrecția spirituală produsă de această solemnă adunare, cu virtuțile ei de dialog, conlucrare și solidaritate, arată că Eminescu este un mit viu și necesar, un punct de raportare a conștiinței românilor, promontoriul nostru cel mai avansat spre viitor, atu-ul nostru în fața eternității. Contestarea lui, în epoca actuală de confuzie, turbulență și incongruență, semnifică o virtute și nu o slăbiciune a creației eminesciene în ansamblul ei. Pentru că Eminescu impune un sistem de valori superior, coerent, Eminescu cere gravitate în gândire și rectitudine în comportament. Înțelegerea lui cere profunditate, curaj în a-ți asuma destinul, putere de luptă împotriva nedreptăților și capacitatea sacrificiului suprem în numele idealului național. Cu un precedent eminescian în față, asimilat integral, nu mai poți trișa, nu mai poți minți, nu mai poți trăda, nu mai poți fura, nu-ți mai poți masca nulitatea. Eminescu desparte apele de uscat, substanța viabilă de putregai. Pe acest teren de cinstite exemplare a înflorit mitul eminescian și tot de aici, din greutatea raportării la acest sistem superior de valori, au apărut toți cei ce-l contestă și-l blasfemiază. De aceea, cu cât este

mai contestat, cu atât Modelul Eminescu se adevărește a fi mai necesar în ordinea morală a lumii.

Adevărurile evidențiate în acest sens la recenta Adunare solemnă a Academiei sunt pe cât de simple, pe atât de incontestabile. Mai întâi, Eminescu, asemenea oricărui poet genial, nu poate fi depășit întrucât marea artă nu evoluează linear, ci se înscrie pe un cerc al spiralei. Este o eroare să-l numim poet național pe Eminescu? Nu, pentru că sensibilitatea și cugetarea românească se regăsesc integral în el. Este Eminescu un

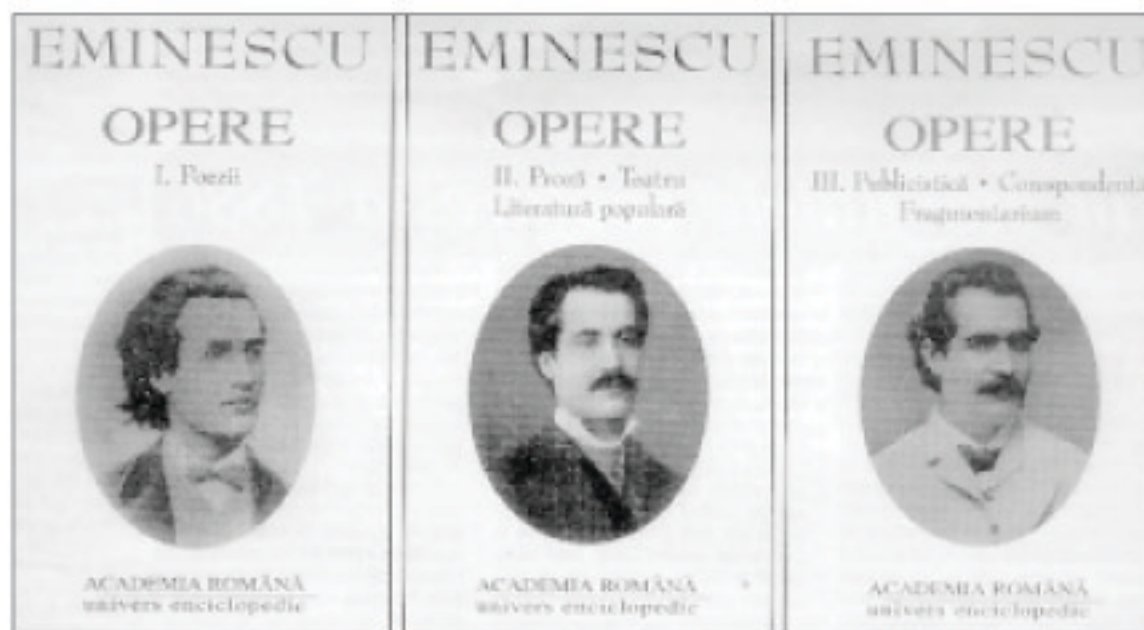
spirit conservator? Nu, pentru că marea poezie nu este niciodată conservatoare, ci face lumea mai bogată și mai profundă. Publicistica eminesciană este un memento adresat viitorului românesc, un avertisment asupra meandrelor și neprevăzutei istoriei care pot fi dominate în primul rând prin examenul conștiinței de sine a fiecărui român.

Toate acestea au fost evocate și invocate cu o artă prin care s-au întrecut pe ei înșiși toți cei ce au luat cuvântul sub cupola Academiei: acad. Eugen Simion, președintele

Academiei Române, prof. Emil Constantinescu, președintele României, Ion Caramitru, ministrul Culturii, acad. Alexandru Balaci, acad. Ștefan Augustin Doinaș, acad. Mihai Cimpoi, președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, acad. Viorel Barbu, acad. Gavril Ștrempel, poetul Ioan Miloș.

Recenta lecție de solidaritate de sub cupola Academiei Române se cere reeditată la scara întregii țări, în cursul, dar și mai departe de Anul Eminescu.

Mihai IORDĂNESCU

UNIREA PRINCIPATELOR ROMÂNE

(Continuare din pag. 6)

Cu prilejul dezbaterilor din Adunările ad-hoc, românii și-au asumat prin reprezentanții lor, cu energie și demnitate, drepturile legitime, s-au folosit de noul statut internațional creat de Tratatul de la Paris, pentru a cere abandonarea vechiului sistem de relații cu puterea suzerană, dar și cu celelalte puteri și pentru a proclama dreptul lor integral de autonomie și, în perspectivă, de neatarnare deplină. Dorințele adunărilor ad-hoc – nota ziarul „L'indépendance Belgique” – nu au nimic irealizabil, iar calmul deliberărilor dovedește că Europa este pusă în fața unui popor însuflețit de un spirit pe cât de liberal pe atât de tradiționalist, și care este matur pentru a se conduce singur. Europa este cea care trebuie să examineze acum ce valorează mai mult în interesul ei, al dreptului și al menținerii păcii generale: ori satisfacerea dorințelor care se semnalează pe malurile Dunării, ori înăbușirea lor, care va crea conflicte neîncetate și primejdioase.”

Conținutul rezoluțiilor adunărilor ad-hoc și concluziile Comisiei europene de supraveghere au fost înaintate Conferinței ambasadurilor puterilor garante care și-a desfășurat lucrările în mai-august 1858. Au avut loc 19 ședințe ale conferinței consacrate exclusiv Principatelor Române.

Convenția pentru organizare definitivă a Principatelor Dunărene, adoptată de Conferință la 7/19 august 1858, reafirma și completa stipulațiile Tratatului de la Paris; în ansamblu, era un document de compromis diplomatic, care nu reflecta decât slab principiile programatice exprimate atât de limpede de adunările ad-hoc.

În spatele unei titulaturii unificatoare – Principatele Unite – era separația: menținerea a doi domnitori pământeni, aleși pe viață, a două adunări legiuitoare, a două guverne și a două administrații. Stipulațiile unioniste erau îndeosebi cele privind înființarea unei Comisii Centrale Legislative și unei Înalte Curți de Justiție și Casație Unică, ambele cu sediul la Focșani.

Foarte importante erau prevederile vizând egalitatea în drepturi a cetățenilor celor două Principate, ca și măsurile de organizare identică a armatei cu un șef suprem ales prin rotație din cele două Principate.

Convenția de la Paris din 1858 delimita strict drepturile de suzeranitate ale Imperiului otoman, proclamau că „Principatele se vor administra liber, în afara oricărui amestec al Sublimei Porți, în limitele stipulate între Puterile garante și Curtea Suzerană”. Era menționată plata tributului. Principatulor le era îngăduit să reclame, în cazul călcării drepturilor și imunităților lor, iar orice intervenție otomană era condiționată de o înțelegere prealabilă cu Principatele și, de asemenea, de consensul Puterilor garante. Erau prevederi care foloseau, în mod obiectiv, emancipării Românilor.

Pentru confruntările dintre plenipotențiarilor reuniți la Paris în 1858 sunt edificatoare cele iscate de steagul Principatelor. Francezii – cărora li s-au alăturat rușii – au amenințat că în cazul refuzului de a se aproba un steag comun, ei vor reveni la proiectul inițial al Unirii sub un domnitor străin, denunțând înțelegerea de la Osborne. La 23 iunie, Hübner, reprezentantul Austriei, i-a spus lui Walewski că acceptarea drapelului comun pentru Principate ar face ca Austria să se retragă de la Conferință. Mai mult, împăratul Francisc Iosif i-a scris lui

Napoleon al III-lea, făcând apel la sentimentele sale de amicitie pentru a-i cere, cu o favoare personală, să abandoneze ideea steagului comun. Deși baronul Cowley îl prevenise pe Hübner că Marea Britanie nu poate rupe conferința pe chestiunea drapelului, trimisul Austriei a insistat încercând să-l convingă cu următoarele argumente: problema drapelului comun nu este o copilărie, suveranii Franței și Austriei au intervenit în acest diferend și veritabilul obiect al conflictului dintre ei este că unul vrea o Europă a tratatelor, iar altul o Europă a naționalităților, adică o bulversare care ar însemna *Finis Austriae*. În cele din urmă, Napoleon al III-lea a renunțat la poziția inițială, ajungându-se la un nou compromis favorabil puterilor antionioniste: o banderolă albastră avea să se adauge fiecăruia dintre cele două steaguri ale Principatelor. În tot timpul conferinței, doleanțele românilor se aflau pe planul al doilea, marile puteri fiind cu totul stăpânite de căutarea unei ieșiri onorabile care să nu contravină iremediabil propriilor interese.

Referindu-se la lucrările conferinței, Talleyrand-Périgord le asemăna cu aripile unei mori de vânt, „care se învârtă fără să pună în mișcare piatra de moară”, iar Vincent Benedetti spunea că plenipotențiarilor își consumau cea mai mare parte a timpului pentru „a combina un protocol de fantezie al ședinței precedente”.

Soluția Unirii au găsit-o tot românii; adunarea electivă a Moldovei a ales, la 5 ianuarie 1859, ca domnitor pe colonelul Alexandru Ioan Cuza; iar la 24 ianuarie, adunarea munteană alege același domnitor, înfața al Revoluției de la 1848, care îmbina forța personalității cu echilibrul și măsura cerute în acel moment, farmecul personal cu abilitatea și tactul convenite pentru a fi acceptat de toți deputații moldo-munteni.

Dubla alegere a domnitorului Alexandru Ioan Cuza, la Iași și la București, a reprezentat o subtilă și îndrăznească eludare a Convenției de la Paris, din august 1858. Convenția nu interzicea, în mod expres, o asemenea soluție, astfel încât ea era inatacabilă.

Națiunea română demonstrează că „organizarea definitivă a Principatelor, Dunărene”, proclamată de diplomația Marilor Puteri, era susceptibilă de schimbări. Dacă în 1857, românii își arătasera firă ezitare ceea ce voiau, acum, trec mai departe, înfăptuind, cu destoinicie și inteligență, o unitate politică ireversibilă.

Actul istoric al Unirii de la 24 ianuarie 1859 a inaugurat în practica juridică internațională acceptarea voinței naționale, liber exprimate, ca element ce poate determina modificări calitative în statutul politic și teritorial al statelor. „Unirea Principatelor Române și consultarea rolului poporului – avea să-i spună Cavour lui Alecsandri – este începutul unei ere noi în sistemul politic al Europei”. Este „era statului-națiune”, cum o definește istoricul John R. Barber. România modernă devine o entitate europeană viabilă, alături de state-națiuni democratice. Statul național unitar român se consolidează și își desăvârșește instituțiile, îndreptându-se neabătut spre independență și întregire politico-teritorială și națională.

REVISTA

**OPINIA
națională**

Director:
Prof.univ.dr.
Aurelian BONDREA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, Telefon: 330.40.40/interior182
Revista OPINIA NAȚIONALĂ este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci
la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

Revista se poate procura prin abonament la toate oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.

Costul unui abonament trimestrial este de 8.400 lei.

De asemenea, solicitări de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația „România de Măine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 2511.1/rol-B.C.R.-Sucursala Unirea

ISSN 1221-4019

Machetarea computerizată și tiparul executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI
TIPOGRAFIA
FUNDAȚIEI „ROMÂNIA DE MĂINE”

ROMÂNIA ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ

Admiterea României la negocierile de aderare la Uniunea Europeană – o șansă de prosperitate bazată pe performanță economică și democratică

Prof.univ.dr.Mircea BOULESCU

Uniunea Europeană este denumirea generică, „acoperișul” care se sprijină pe trei piloni esențiali: Politicile Comunitare, Politica externă și de securitate comună, Cooperarea în domeniul justiției și afacerilor interne.

Procesul integrării europene a început încă de la fondarea Comunității Cărbunelui și Oțelului (1952), continuându-se cu adoptarea Tratatului EURATOM (1957) și apoi a Tratatului de la Roma, revizuit de Actul Unic European, Tratatul de la Maastricht și Tratatul de la Amsterdam.

În prezent, Uniunea Europeană are 15 state – membre, deschizându-se porțile pentru admiterea de noi membri.

Instituțiile Uniunii Europene și atribuțiile lor fundamentale sunt: Comisia Europeană – care propune; Parlamentul European – care avizează; Consiliul de Miniștri – care decide; Curtea Supremă de Justiție – care judecă; Curtea de Conturi Europeană – care controlează.

Comisia Europeană, cu sediul la Bruxelles, are 20 de membri, numiți Comisari europeni, și 16.000 de persoane angajate. Ea are inițiativa legislativă, păstrează integritatea pieței unice, susține, administrează și dezvoltă politicile agricole și regionale, impulsionează integrarea permanentă, uniunea economică și monetară, veghează la respectarea tratatelor, administrează bugetul comunitar și negociază acorduri de schimb și cooperare cu alte țări sau grupe de țări.

Parlamentul European are 626 de membri, aleși direct, pentru un mandat de 5 ani. El se întrunește la Strassbourg pentru ședințele plenare lunare. Este cel mai mare parlament multinațional din lume, reprezentând 370 milioane locuitori din Europa. Atribuțiile sale sunt ca ale oricărui Parlament – putere legislativă, atribuții bugetare, supervizare a executivului. Parlamentul este păzitorul interesului european și apărătorul drepturilor cetățenești.

Consiliul Uniunii Europene, cunoscut a fi, în mod frecvent, drept Consiliul de Miniștri, este format din cele 15 state membre. Este prezidat prin rotație, la fiecare șase luni, de fiecare dintre statele membre. El stabilește obiectivele politice, coordonează politicile naționale și rezolvă diferendele dintre el și alte instituții. Este un organism cu caracteristicile unei organizații supranaționale și interguvernamentale, în același timp. În cadrul procedurilor, obiceiurilor și practicilor și chiar al disputelor, Consiliul se bazează pe un grad de solidaritate și încredere care este rar între state.

Curtea Europeană de Justiție are sediul la Luxemburg. Este formată din 15 judecători și 9 avocați generali. Curtea de primă instanță este formată din 15 judecători. Membrii ambelor Curți sunt numiți de statele membre, pe termen de 6 ani, cu posibilitate de reînnoire. Supremația legii este condiționată de recunoașterea de către statele membre, instituții și indivizi, a naturii obligatorii a rolului său. Rolul Curții este de a oferi garanțiile juridice necesare pentru a se asigura că legea este respectată la nivelul standardelor de interpretare și aplicarea Tratatelor și, în general, în toate activitățile Comunității.

Curtea poate fi sesizată pentru a decide în spețe supuse atenției de către statele membre, instituții comunitare, indivizi și companii. Ea asigură interpretarea uniformă a legislației comunitare.

Curtea de Conturi Europeană (ECA) are 15 membri, câte unul pentru fiecare stat membru. Are sediul la Luxemburg. Este reprezentanta plătitorilor de impozite, răspunzătoare pentru a controla dacă Uniunea Europeană cheltuie banii în conformitate cu regulile și reglementările sale bugetare și pentru destinațiile propuse. Curtea este considerată atât ca o „conștiință financiară” a Uniunii, cât și ca un „câine de pază” a banilor Uniunii. În ambele cazuri, ea este garantul că anumite principii morale, administrative și de responsabilitate sunt respectate. Rapoartele Curții sunt o sursă bogată de informații asupra administrării finanțelor Uniunii și o sursă de presiune asupra instituțiilor și altor organisme în ceea ce privește

• **Reglementări:** se aplică direct, fără a fi nevoie de măsuri naționale pentru a le implementa. Reprezintă echivalentul legii naționale;

• **Directive:** obligă statele membre în ceea ce privește atingerea obiectivelor, lăsând autorităților naționale puterea de a alege forma și măsurile de luat;

• **Decizii:** sunt obligatorii în toate aspectele lor, pentru toți cei cărora li se adresează. O decizie se poate adresa oricărui sau tuturor statelor membre, antreprenorilor și indivizilor;

• **Recomandări:** nu sunt obligatorii, dar nu pot rămâne neluate în considerare.

Principiile de bază ale legislației comunitare sunt:

- supremația față de legea națională;
- efectul direct;
- monitorizarea modului de aplicare de către statele membre.

Consiliul European, întrunit la Luxemburg în decembrie 1997, a însărcinat Comisia Europeană să evalueze prin rapoarte periodice progresele realizate de țările candidate în pregătirea pentru aderarea la

Consiliul European de la Helsinki, din 10-11 februarie 1999, a decis începerea, din februarie 2000, a negocierilor de aderare cu România, Bulgaria, Malta, Slovacia, Letonia și Lituania. Aceste țări se vor alătura Ungariei, Poloniei, Cehiei, Sloveniei, Estoniei și Ciprului, ale căror negocieri sunt deja în curs. Conform declarației purtătorului de cuvânt al Comisiei Europene, Ricardo Levi, **noile țări au „toate șansele să le prindă din urmă” pe celelalte candidate.**

Perioada de negocieri nu are stabilit exact un termen de finalizare. Documentele summit-ului de la Helsinki se raportează la anul 2000. Uniunea Europeană va constrânge, însă, țările candidate la aderare, să se grăbească în rezolvarea tuturor problemelor, în primul rând din cauza finanțării. Pe perioada de aderare, țările care urmează să se integreze primesc sute de milioane de euro din partea țărilor membre pentru a se alinia la standardele europene. Or, țările membre nu le convine să țină în spate din punct de vedere financiar alte state care tergiversează procesul de integrare.

Comisia Europeană va finaliza până în martie 2000 și o evaluare a

și ritmul negocierilor depind, însă, de fiecare țară în parte, de felul cum fiecare țară reușește să se apropie de standardele comunitare. Surse diplomatice citate de D.P.A. afirmă că cele 12 state – cu excepția României și Bulgariei – se vor integra în Uniunea Europeană până în 2005. Pentru România nu se oferă o dată concretă pentru aderare. Această dată este dependentă de eforturile și rezultatele eforturilor României de atingere a nivelului standardelor comunitare.

O primă și urgentă măsură pentru realizarea condițiilor de aderare de către România la Uniunea Europeană o constituie elaborarea strategiei de dezvoltare pe termen mediu care urmărește accelerarea reformelor macroeconomice. De asemenea, este necesar să se pună în practică programele pe termen scurt de ajustare economică concrete cu Uniunea Europeană și cu instituțiile financiare internaționale.

Aprecierea de care se bucură România în plan politic european trebuie menținută și consolidată prin promovarea în cel mai scurt timp și în deplin consens politic a măsurilor de reformă economică și instituțională necesare aderării la Uniunea Europeană.

Printre **condițiile de aderare** sunt și cele **ecologice**. Comisarul european pentru mediu, Margot Wallstrom, a avertizat că „**nu putem ignora problema mediului, nu putem spune că nu e important și să ne concentrăm doar pe chestiuni care sunt importante pentru economie**”. Wallstrom a estimat că cele 12 state candidate ar avea nevoie de uriașă sumă de 121 de miliarde de dolari pentru a atinge standardele ecologice cerute de Uniunea Europeană. Comisia europeană va întocmi reguli potrivit cărora companiile care produc pagube mediului înconjurător vor plăti pentru a înlătura consecințele asupra mediului a activităților desfășurate.

Un alt obiectiv al integrării îl constituie **crearea unei capacități militare europene autonome**, pentru a da un nou impuls, pe viitor, **apărării europene**. La Helsinki, liderii Uniunii Europene s-au pus de acord asupra înființării unei forțe de reacție rapidă (Euroforce) de 50.000 până la 60.000 de militari. Euroforce trebuie să fie gata de luptă până la finalul anului 2000 și să fie capabilă să intervină pentru misiuni de impunere și menținere a păcii în Europa, începând cu anul 2003.

Cu privire la **înființarea unei structuri de apărare a continentului**, Președintele Franței, Chirac, a afirmat că „**este începutul unei mari aventuri... Măine, Uniunea Europeană, ar putea dispune de toate instrumentele unei politici externe adevărate și de apărare, inclusiv instrumentele militare**”.

În documentul prin care s-au pus bazele creării unei forțe de acțiune rapidă se specifică: „**Eficacitatea mijloacelor militare ale Europei va fi întărită prin mijloacele naționale, binazionale și multinaționale existente, care vor fi reunite pentru operațiuni de gestionare a situațiilor de criză, operațiuni care vor fi conduse de Uniunea Europeană, cu sau fără sprijinul mijloacelor și capacităților NATO**”.

(Continuare în numărul următor)

- Uniunea Europeană – structură și instituții
- Pentru România, lansarea negocierilor de aderare este condiționată de măsuri vizând îndeplinirea criteriilor economice
- Strategia economică pe termen mediu
- Auditul extern eficient – precondiție pentru integrarea în Uniunea Europeană
- Sistemul de colaborare TWINNING – prioritate spre acquis

responsabilitatea de a le gestiona sănătos. Principalele sale atribuții pot fi grupate în: cercetarea largă și amănunțită a operațiunilor bugetare ale Uniunii și emiterea de rapoarte, opinii și declarații de asigurare.

În afara acestor instituții fundamentale, în cadrul Uniunii există: Sistemul European al Băncilor Centrale și Banca Centrală Europeană (BCE). Statutul său este anexa la Tratatul de la Maastricht (1993);

Banca Europeană de Investiții. Este instituția financiară a Uniunii Europene care oferă credite pe termen lung pentru instituții de capital;

Comitetul Economic și Social, cu 222 membri, numiți pe patru ani. Este fondat prin Tratatul de la Roma (1958) și are rol consultativ. Membrii fac parte din trei categorii: funcționari, muncitori, interese diferite;

Comitetul Regiunilor are 222 membri și este creat ca un organism consultativ al Tratatului asupra Uniunii Europene;

Avocatul Poporului (Ombudsman) investighează plângerile, neajunsurile în administrația instituțiilor și organismelor Comunității Europene.

Legislația comunitară în întregul său – **acquis comunitar** – cuprinde corpul de legi acumulate și revizuite în ultimii 40 de ani, însumând peste 100.000 de pagini. Este compus din legislație primară și secundară.

Legislația comunitară, adoptată de Consiliul sau de Parlament și Consiliu în cadrul procedurii codecizionale poate îmbrăca următoarele forme:

Uniunea Europeană și să tragă concluzii privind oportunitatea deschiderii negocierilor cu noi state. În 1998, Comisia a apreciat în raportul său că **România îndeplinește criteriile de aderare, „dar a făcut puține progrese în crearea unei economii de piață funcționale, în timp ce capacitatea sa de a face față concurenței de pe piața internă s-a înrăutățit”**. Comisia a apreciat că România mai are un drum lung de parcurs pentru adoptarea și implementarea priceperii și experienței comunitare (acquis-ului comunitar).

Raportul Comisiei, publicat la 13 octombrie 1999, marchează un moment de cotitură, recomandând Consiliului European de la Helsinki, din 11-12 decembrie 1999, să decidă începerea negocierilor de aderare cu toate statele, inclusiv România. Comisia a apreciat că **„România îndeplinește în continuare criteriile politice de aderare și că s-a dovedit gata să ia măsurile necesare pentru îndeplinirea criteriilor economice, satisfăcând astfel condițiile minime pentru lansarea negocierilor”**.

România nu se situează într-o poziție favorabilă în rândul aspiranților la aderare. Deși a făcut progrese în unele domenii, nu au fost înregistrate avansuri substanțiale la nici unul din criteriile de aderare.

Comisia recomandă începerea negocierilor cu România în anul 2000, sub rezerva luării măsurilor adecvate cerute de situația macroeconomică actuală.

situației economice din România. Luna martie este termenul limită și pentru elaborarea strategiei economice pe termen mediu de către grupul de lucru format din experți români, ai F.M.I., B.M. și Comisiei Europene. Pe baza acestor strategii se va cunoaște exact suma pe care o va primi România de la Uniunea Europeană pentru alinierea la standardele economice europene.

Prevenirea tergiversării procesului de integrare este determinată și de efortul financiar al Uniunii Europene pentru restructurarea până în anul 2002, a propriilor instituții pentru a face față noilor primiri.

Buna funcționare a unei Uniuni extinse presupune înființarea unei reforme a instituțiilor sale existente în prezent. Pentru a asigura funcționarea eficientă a instituțiilor europene, Uniunea Europeană a prevăzut lansarea, în februarie 2000, a unei **Conferințe interguvernamentale**, însărcinată cu reformele în profunzime a acestora.

Consiliul Europei a decis să înceapă, din februarie 2000, conferințe interguvernamentale bilaterale pentru a iniția negocieri, privind condițiile de aderare în Uniune. Accentul se pune, însă, pe faptul că, odată începute negocierile, fiecare candidat este judecat potrivit meritelor și progreselor făcute în timpul acestora.

Toate cele 12 țări intră în cursă cu șanse egale. Uniunea Europeană consideră că va fi pregătită să primească noi membri, începând de la sfârșitul anului 2002. Data aderării